

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

6. lipnja 2018. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Stečajni postupak – Uredba (EZ) br. 1346/2000 – Članak 15. – Učinci stečajnog postupka na parnice u tijeku koje se odnose na imovinu ili pravo koje je oduzeto dužniku – Pojam ‚parnica u tijeku‘ – Postupak koji se u biti odnosi na priznanje postojanja potraživanja”

U predmetu C-250/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud, Portugal), odlukom od 26. travnja 2017., koju je Sud zaprimio 12. svibnja 2017., u postupku

Virgílio Tarragó da Silveira

protiv

Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: C. Vajda, predsjednik vijeća, E. Juhász i K. Jürimäe (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za V. Tarragó da Silveiru, P. de Almeida, L. Mesquita i E. Viveiros, *advogados*,
- za Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA, N. Líbano Monteiro, F. da Cunha Matos i S. Estima Martins, *advogados*,
- za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes, M. Figueiredo i P. Lacerda, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, M. Afonso, M. Heller i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: portugalski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku (SL 2000., L 160, str. 1.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između Virgílija Tarragó da Silveire i Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA u vezi s plaćanjem iznosa dugovanog s osnove naknade za usluge koje je V. Tarragó da Silveira pružio društvu Espírito Santo Financial Group SA prije utvrđenja njegova stečaja kao i naknade štete koju je pretrpio zbog neizvršenja ugovora o pružanju usluga.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodne izjave 8., 23. i 24. Uredbe br. 1346/2000 glase:

„8. S ciljem poboljšavanja učinkovitosti i djelotvornosti stečajnih postupaka koji imaju prekogranične učinke potrebno je i primjereno da odredbe o sudskoj nadležnosti, priznavanju i pravu koje se primjenjuje u ovom području budu sadržane u jednom pravnom aktu Zajednice, koji je obvezujući i izravno primjenjiv u državama članicama.

[...]

23. Za pitanja koja pokriva, ova Uredba trebala bi propisivati jedinstvena pravila o sukobu zakona koja zamjenjuju, unutar njihovog područja primjene, nacionalna pravila međunarodnog privatnog prava. Osim ako nije drugačije određeno, mjerodavni propis je onaj države članice u kojoj se pokreće postupak (*lex concursus*). Ovo pravilo o sukobu zakona treba jednako važiti i za glavni postupak i za lokalne postupke; *lex concursus* uređuje sve učinke stečajnog postupka, postupovne kao i materijalne, na osobe i pravne odnose kojih se to tiče. On određuje sve uvjete za pokretanje, vođenje i okončanje stečajnog postupka.

24. Automatsko priznavanje stečajnog postupka za koji redovno važi propis države u kojoj se postupak pokreće može se kositi s pravilima prema kojima se poduzimaju pravne radnje u ostalim državama članicama. Kako bi se omogućilo otvaranje postupka, zaštitu podataka i pravnu sigurnost u državama članicama u kojima nisu pokrenuti postupci, trebalo bi osigurati cijeli niz izuzetaka od općeg pravila.”

- 4 Članak 4. stavak 1. i stavak 2. točka (f) te uredbe propisuje:

„1. Ako ova Uredba ne propisuje drugačije, pravo koje važi za stečajne postupke i njihove posljedice jest ono države članice na čijem državnom području su takvi postupci pokrenuti, a koja se u daljnjem tekstu navodi kao ‚država u kojoj je pokrenut postupak’.

2. Pravom države u kojoj se pokreću postupci utvrđuju se uvjeti za pokretanje takvih postupaka, njihovo vođenje i njihovo okončanje. Posebno se utvrđuje sljedeće:

[...]

(f) učinke stečajnog postupka na postupke pokrenute od strane pojedinačnih vjerovnika, s izuzetkom parnica u tijeku;

[...]”

5 Članak 15. navedene uredbe određuje:

„Učinci stečajnog postupka na postupke u tijeku u vezi s imovinom ili pravom oduzetim dužniku uređuju se isključivo pravom države članice u kojoj je takav postupak u tijeku.”

6 Članak 16. stavak 1. prvi podstavak iste uredbe propisuje:

„Svaka sudska odluka o pokretanju stečajnog postupka donesena od strane suda države članice koja ima nadležnost na temelju članka 3. priznat će se u svim ostalim državama članicama od trenutka stupanja na snagu u državi u kojoj je postupak pokrenut.”

Portugalsko pravo

7 Članak 277. točka (e) Código do Processo Civil (Zakonik o građanskom postupku) glasi:

„Postupak se obustavlja u slučaju.

[...]

(e) nestanka pravnog interesa.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

8 V. Tarragó da Silveira, sa stalnom adresom u Londonu (Ujedinjena Kraljevina), 25. srpnja 2008. podnio je Tribunal de Comarca de Lisboa (Okružni sud u Lisabonu, Portugal) tužbu radi naplate potraživanja na temelju ugovora o pružanju usluga protiv društva Espírito Santo Financial Group, sa sjedištem u Luxembourg.

9 Tijekom tog postupka, 10. listopada 2014., Okružni sud u Luxembourg (Luksemburg) utvrdio je stečaj društva Espírito Santo Financial Group. Tuženik u spomenutom postupku od tog je datuma stoga postala stečajna masa društva Espírito Santo Financial Group, koju je zastupao luksemburški stečajni upravitelj imenovan od strane tog suda.

10 Rješenjem od 1. lipnja 2015. Tribunal de Comarca de Lisboa (Okružni sud u Lisabonu) obustavio je postupak na temelju članka 277. točke (e) Zakonika o građanskom postupku i odluke o utvrđivanju sudske prakse br. 1/2014 od 8. svibnja 2013. koju je donio Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud, Portugal) jer je smatrao da je u predmetnom slučaju bio primjenjiv članak 15. Uredbe br. 1346/2000, s obzirom na pokretanje stečajnog postupka u Luksemburgu.

11 V. Tarragó da Silveira pozvao se na to rješenje pred Tribunal da Relação de Lisboa (Žalbeni sud u Lisabonu, Portugal), koji je presudom od 7. srpnja 2016. potvrdio prvostupanjsku odluku.

12 V. Tarragó da Silveira podnio je žalbu protiv te presude pred Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud). U prilog svojoj žalbi navodi da je članak 15. Uredbe br. 1346/2000 primjenjiv samo na parnice u tijeku koje imaju za predmet određenu imovinu ili pravo i da parnice čiji je predmet novčana obveza nisu obuhvaćene područjem primjene te uredbe. Tako bi u predmetnom slučaju, sukladno općem pravilu o sukobu zakona iz članka 4. spomenute uredbe, učinci stečajnog postupka pokrenutog u Luksemburgu na postupak koji je u tijeku pred portugalskim sudovima morali biti uređeni pravom države članice u kojoj je taj postupak pokrenut, u ovom slučaju Velikog Vojvodstva Luksemburga. Međutim, za razliku od portugalskog prava, luksemburško pravo ne propisuje obustavu parnica u tijeku.

- 13 Stečajni upravitelj društva Espírito Santo Financial Group tvrdi da se članak 15. Uredbe br. 1346/2000 primjenjuje na sve postupke u tijeku pred sudom države članice koja nije država članica u kojoj je pokrenut stečajni postupak koji se odnose na određenu ili neodređenu imovinu ili prava, pod uvjetom da su oduzeti vjerovniku.
- 14 Suočen s takvim različitim stajalištima, sud koji je uputio zahtjev izražava dvojbe u vezi s dosegom članka 15. Uredbe br. 1346/2000.
- 15 U tim je okolnostima Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li pravilo predviđeno člankom 15. [Uredbe br. 1346/2000] tumačiti na način da obuhvaća parnicu u tijeku pred sudom države članice u kojoj se zahtijeva da se dužniku naloži ispunjenje obveze plaćanja novčanog iznosa koji duguje na temelju ugovora o pružanju usluga i plaćanje naknade štete zbog neispunjenja navedene obveze, uzimajući u obzir da je: (i.) u postupku koji je pokrenut pred sudom druge države članice utvrđeno da je dužnik insolventan i da se (ii.) utvrđenje insolventnosti odnosi na cijelu dužnikovu imovinu?”

O prethodnom pitanju

- 16 Sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u biti pita treba li članak 15. Uredbe br. 1346/2000 tumačiti na način da se primjenjuje na parnicu u tijeku pred sudom države članice u kojoj se zahtijeva da se dužniku naloži ispunjenje obveze plaćanja novčanog iznosa koji duguje na temelju ugovora o pružanju usluga i plaćanje naknade štete zbog neispunjenja te ugovorne obveze ako je u okviru stečajnog postupka pokrenutog u drugoj državi članici utvrđeno da je dužnik insolventan i ako se to utvrđenje insolventnosti odnosi na cijelu imovinu tog dužnika.
- 17 U skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe br. 1346/2000, ako tom uredbom nije propisano drugačije, pravo koje važi za stečajne postupke i njihove posljedice jest ono države članice u kojoj je stečajni postupak pokrenut. Taj članak tako utvrđuje opće pravilo o sukobu zakona primjenjivo na prekogranične stečajne postupke kao i njihove učinke.
- 18 Kao iznimku tom pravilu članak 15. te uredbe propisuje da se učinci stečajnog postupka na parnicu u tijeku u vezi s imovinom ili pravom oduzetim dužniku uređuju isključivo pravom države članice u kojoj je takva parnica u tijeku.
- 19 Sud koji je uputio zahtjev želi znati ograničava li, kao što to tvrdi V. Tarragó da Silveira, izraz „imovina ili pravo oduzeto dužniku” područje primjene članka 15. Uredbe br. 1346/2000 samo na parnice u tijeku koje se odnose na određenu imovinu ili pravo. Drugim riječima, taj članak primjenjuje se samo na parnice u tijeku koje se odnose na određeno pravo čiji je dužnik nositelj ili na određenu imovinu kojom on raspolaže. Međutim, parnica koja se odnosi na plaćanje novčanog iznosa s osnove ugovorne obveze nije takva parnica.
- 20 Prema ustaljenoj praksi Suda, formulacija korištena u jednoj od jezičnih verzija neke odredbe prava Unije ne može služiti kao jedini temelj za tumačenje te odredbe ili imati prednost u odnosu na ostale jezične verzije. Naime, odredbe prava Unije moraju se tumačiti i primjenjivati ujednačeno, uzimajući u obzir verzije sastavljene na svim jezicima Europske unije (vidjeti u tom smislu presudu od 28. srpnja 2016., JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, t. 38. i navedenu sudsku praksu).
- 21 S tim u vezi valja primijetiti da različite jezične verzije te odredbe nisu nedvosmislene. Naime, engleska, francuska i talijanska jezična verzija, među ostalim, koriste, redom, izraze „*an asset or a right of which the debtor has been divested*”, „*un bien ou un droit dont le débiteur est dessaisi*” i „*un bene o a un diritto del quale il debitore è spossessato*”. S druge strane, španjolska, češka, danska i njemačka jezična

verzija, među ostalim, koriste, redom, izraze „*un bien o un derecho de la masa*”, „*majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty*”, „*et aktiv eller en rettighed i massen*” i „*einen Gegenstand oder ein Recht der Masse*”.

- 22 S obzirom na sudsku praksu navedenu u točki 20. ove presude kao i na razlike koje proizlaze iz različitih jezičnih verzija članka 15. Uredbe br. 1346/2000, tumačenje tog članka ne može se temeljiti samo na njegovu tekstu.
- 23 Iako tekst tog članka nije nedvosmislen, kontekst i svrha spomenutog članka pak nameću tumačenje prema kojem se njegovo područje primjene ne može ograničiti samo na postupke u tijeku koji se odnose na određenu imovinu ili pravo koje je oduzeto dužniku.
- 24 Kao prvo, kada je riječ o kontekstu, članak 15. Uredbe br. 1346/2000 mora se, s jedne strane, tumačiti u vezi s člankom 4. stavkom 2. točkom (f) te uredbe, koji razlikuje „parnice u tijeku” od ostalih postupaka koje pokrenu pojedinačni vjerovnici (presuda od 9. studenoga 2016., ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, t. 32.). Međutim, potonja odredba ni na koji način ne upućuje na to da se parnica u tijeku, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, mora odnositi na određenu imovinu ili pravo. Naprotiv, uporaba općeg izraza „parnica u tijeku” potvrđuje da se članak 15. Uredbe br. 1346/2000 primjenjuje na parnice u tijeku koje se ne odnose samo na određeno pravo ili imovinu, nego, šire, na imovinu ili pravo koje je dio stečajne mase.
- 25 S druge strane, valja utvrditi da su imovina ili prava „oduzeta dužniku”, u smislu članka 15. Uredbe br. 1346/2000, ona imovina ili prava koja su mu oduzeta zbog pokretanja stečajnog postupka. Međutim, sukladno članku 16. stavku 1. spomenute uredbe, svaka sudska odluka o pokretanju takvog stečajnog postupka priznaje se u svim ostalim državama članicama od trenutka stupanja na snagu u državi u kojoj je postupak pokrenut. Pojam „imovina ili prava oduzeta dužniku” stoga ne označava samo određenu imovinu ili prava dužnika, nego se odnosi na stečajnu masu dužnika koja je nastala nakon pokretanja stečajnog postupka.
- 26 Kao drugo, kada je riječ o ciljevima Uredbe br. 1346/2000, treba istaknuti da bi bilo protivno cilju te uredbe, kako proizlazi iz njezine uvodne izjave 8., koji se sastoji od poboljšanja učinkovitosti i djelotvornosti stečajnih postupaka koji imaju prekogranične učinke, sud koji postupa u predmetu obvezati, u pogledu sudskih postupaka u vezi s novčanom obvezom, da u parnici primijeni strani zakon s jedinim ciljem da utvrdi učinke otvaranja stečajnog postupka u drugoj državi članici na tu parnicu. Zbog toga može doći do odgađanja odluke tog suda o utvrđenju eventualnog potraživanja i određivanju njegova iznosa i, ovisno o slučaju, spriječenosti vjerovnika da pravodobno prijavi svoje potraživanje u stečajnu masu u okviru stečajnog postupka.
- 27 Stoga, u skladu s ciljem navedenim u prethodnoj točki, tumačenje članka 15. Uredbe br. 1346/2000 izneseno u točki 23. ove presude omogućava sudu pred kojim se vodi parnica da utvrdi učinke pokretanja stečajnog postupka na tu parnicu na temelju svojeg nacionalnog prava.
- 28 Iz prethodno navedenog proizlazi da se područje primjene članka 15. Uredbe br. 1346/2000 ne može ograničiti samo na postupke u tijeku koji se odnose na određenu imovinu ili pravo koje je oduzeto dužniku.
- 29 Međutim, valja navesti da se taj članak ne može primijeniti bez razlike na sve parnice u tijeku koje se odnose na imovinu ili pravo koje je dio stečajne mase.
- 30 Kao što je Sud već istaknuo, bilo bi kontradiktorno tumačiti članak 15. Uredbe br. 1346/2000 na način da se odnosi i na postupke prisilnog izvršenja, i da su posljedično učinci otvaranja stečajnog postupka uređeni pravom države članice u kojoj je takav postupak prisilnog izvršenja u tijeku, dok bi

istovremeno članak 20. stavak 1. te uredbe, nalažući izričito povrat upravitelju onoga što je preuzeto „izvršenjem”, time lišio članak 15. njegova korisna učinka (presuda od 9. studenoga 2016., ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, t. 34.).

- 31 Osim toga, Uredba br. 1346/2000 temelji se na načelu prema kojem se zahtjevu jednakog postupanja prema vjerovnicima, koji je *mutatis mutandis* temelj svakog stečajnog postupka, načelno protive postupci koje su pokrenuli pojedinačni vjerovnici putem postupaka prisilnog izvršenja, koji su pokrenuti i koji se vode dok je u tijeku stečajni postupak protiv dužnika (presuda od 9. studenoga 2016., ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, t. 33.).
- 32 Slijedom toga, valja zaključiti da postupci prisilnog izvršenja ne ulaze u područje primjene članka 15. Uredbe br. 1346/2000. (presuda od 9. studenoga 2016., ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, t. 35.).
- 33 S druge strane, tužbe za utvrđenje novčanih obveza koje se ograničavaju na utvrđivanje prava i obveza dužnika, a da se njima ne traži njihovo ostvarivanje, i u vezi s kojima zato ne postoji opasnost, za razliku od pojedinačnih postupaka prisilnog izvršenja, od ugrožavanja načela jednakog postupanja prema vjerovnicima kao i kolektivnog rješavanja stečajnih postupaka obuhvaćene su područjem primjene spomenutog članka 15.
- 34 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, prije nego što primijeni članak 15. Uredbe br. 1346/2000, je li tužba V. Tarragó da Silveira tužba koja u biti za predmet ima upravo zahtjev za plaćanje tražbine i razlikuje li se kao takva od postupka koji se odnosi na prisilnu naplatu te tražbine.
- 35 S obzirom na prethodno navedeno, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 15. Uredbe br. 1346/2000 treba tumačiti na način da se primjenjuje na parnicu u tijeku pred sudom države članice u kojoj se zahtijeva da se dužniku naloži ispunjenje obveze plaćanja novčanog iznosa koji duguje na temelju ugovora o pružanju usluga i plaćanje naknade štete zbog neispunjenja te ugovorne obveze ako je u okviru stečajnog postupka pokrenutog u drugoj državi članici utvrđeno da je dužnik insolventan i ako se to utvrđenje insolventnosti odnosi na cijelu imovinu tog dužnika.

Troškovi

- 36 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

Članak 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku treba tumačiti na način da se primjenjuje na postupak u tijeku pred sudom države članice u kojem se zahtijeva da se dužniku naloži ispunjenje obveze plaćanja novčanog iznosa koji duguje na temelju ugovora o pružanju usluga i plaćanje naknade štete zbog neispunjenja te ugovorne obveze ako je u okviru stečajnog postupka pokrenutog u drugoj državi članici utvrđeno da je dužnik insolventan i ako se to utvrđenje insolventnosti odnosi na cijelu imovinu tog dužnika.

Potpisi